

Крючкова В.В., аспірант спеціальності 101 Екологія
Науковий керівник Тихомирова Т.С., к.т.н., доцент кафедри Хімічної техніки та промислової екології
(Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», м. Харків, Україна)

ЦИРКУЛЯРНА ЕКОНОМІКА. ПРИНЦИП ЗР В ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ТЕКСТИЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Дієвим алгоритмом в успішному функціонуванні сучасного суспільства повинна стати модель циркулярної економіки. Циркулярна економіка, як окрема категорія у науковій літературі має різні тлумачення. Науковці дослідники даного питання ототожнюють її з поняттям «відновлювальна економіка», «економіка замкнутого циклу», «зелена економіка» тощо. Загальні аспекти циркулярної економіки досліджували багато вітчизняних і зарубіжних вчених: Н. Hislop, J. Hill, A. Murray, K. Skene, K. Haynes, T. Zink, R. Geyer, Г. Кротова, Л. Артеменко, Ю. Морігуйчі, та інші.

Таким чином можна стверджувати, що циркулярна економіка – нова філософія управління яка ґрунтується на відновлювальних виробничих системах та спирається на стратегію сталого розвитку. Головними інструментами якої стануть екологічні інновації та «зелені» технології, тобто екологічно чисті технології, дружні по відношенню до навколишнього середовища [1].

Концепція циркулярної економіки має на увазі безпосередню участь на етапах планування і розробки товарів задля забезпечення тривалого життєвого циклу й високого потенціалу з метою повторного використання, модернізації, відновлення та рециклінгу [2].

Одним з найкращих зразків, не тільки швидкого, а й вдалого переходу з нелінійної економіки до циркулярної, цілком може бути легка промисловість, а саме її текстильна галузь. Саме ця галузь народного господарства є однією з найважливіших у світі. Обсяги виробництва текстильної продукції перебільшують обсяги виробництва продукції більшості галузей народного господарства.

Власне виробництво представляє собою мобільний технологічний процес, кінцевим результатом якого є швидкий випуск кінцевого товару. Багатомільярдним доповненням текстильної промисловості вже не один десяток років є модна індустрія та маркетинг, які лише підігривають інтерес споживача до готових товарів, тим самим збільшуючи попит на їх виробництво.

Однак не дивлячись на ряд переваг, завдання переходу галузі на рейси циркулярної економіки не є простим. Оскільки, характерною особливістю процесу виробництва текстильних матеріалів є споживання великих обсягів води та використання різноманітних хімічних речовин. Алгоритм виготовлення матеріалу складається з процесів хімічної обробки, для яких необхідна вода, хімічні речовини та електроенергія. Важливим фактором впливу також є викиди вуглекислого газу, сумарний ефект яких є занадто шкідливим, щоб ігнорувати це питання [3].

Заключним етапом технологічного ланцюга виробництва текстильних матеріалів є відшив готових предметів одягу, у результаті якого утворюється чимала кількість відходів у вигляді залишків тканин, браку, ниток та ін. Таким чином слід сказати, що виробництво будь-якого предмету з текстильних матеріалів супроводжується утворенням значної кількості відходів.

На жаль, реальністю сьогодення залишається надмірна кількість відходів текстильних виробництв на полігонах ТПВ, або, що гірше на стихійних звалищах.

Така ситуація є результатом перевиробництва та нераціонального споживання. Залучаючи інноваційні підходи до виробничих процесів, виробники текстильних матеріалів та модні бренди користуються принципом 3R- Reduce, Reuse, and Recycle (скорочення, повторне використання і переробка). Це дає змогу зменшити залежність від сировини шляхом безперервного повернення усіх типів матеріалів назад у виробничий цикл. Так компанії отримують дешеву сировинну базу, тим самим захищають себе від нестабільності товарних ринків

Гіганти модної індустрії враховують цей фактор і пропонують надати текстильним відходам нове життя та повернути їх на ринок у вигляді нових товарів. Результатом таких дій є економічна вигода та, що не менш важливо, задоволення зростаючого попиту споживачів на стійкі стратегії.

На сьогоднішній день, існує чимало прикладів переходу лідерів індустрії на бік екологічно-відповідального виробництва і так званої Circular Fashion (циркулярної моди), яка передбачає повторне споживання або переробку вживаного одягу. Так за основу нової бізнес моделі мас маркет бренди та виробники спортивних товарів беруть принцип економіки замкнутого циклу. Відомі бренди, серед яких Nike, Zara, H&M, Adidas, Patagonia, Levis через що сезонне оновлення модельного ряду товарів відносяться до брендів Fast Fashion (бренди швидкої моди), тобто ті, що мають значний вплив на довкілля. Однак за для екологізації виробництва зараз вони пропонують споживачам здавати старі речі у пункти збору, після чого відправляють їх на переробку, а потім запускають назад у виробничий цикл [4].

Молоде покоління споживачів яке є цільовою аудиторією всіх, без винятку виробників, поважає та цінує ідеї сталого розвитку у всіх його проявах. Такі люди занепокоєні проблемами довкілля і готові боротися з викликами сучасності, тим самим дбаючи про майбутнє. Тому вони більш охоче купують товари екологічно чистих брендів.

Виходячи з раніше зазначеного, слід зробити наступний висновок. Дотримання моделі циркулярної економіки є доцільними як для виробників текстильних матеріалів, так і для модних брендів з різними об'ємами виробництва, через низку причин:

- удосконалення репутації бренду, що робить його чистим і респектабельним на світовому ринку;
- розширення аудиторії шляхом залучення прихильників сталої економіки;
- контроль виробництва за межами життєвого циклу за умовчанням і навіть після реалізації продукту [5].

Список використаних джерел:

1. Гахович Н. Г., Кушніренко О. М., Зарудна О. С. Циркулярна економіка як стратегічний пріоритет розвитку глобальних ланцюгів доданої вартості. *Економічний вісник університету. Хмельницький*, 2020. Вип. № 46. С. 103–115.
2. Гурочкіна В.В., Будзинська М.С. Циркулярна економіка: Українські реалії та можливості для промислових підприємств. *Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування*. Ірпінь. 2020. Вип. 5. С. 52–56.
3. Крючкова В.В., Тихомирова Т.С. Вплив текстильних барвників на стан стічних вод текстильних виробництв. *Всеукраїнська науково-практична конференція Комплексне використання ресурсів довкілля*. Луцьк. ДВНЗ «ДонНТУ». 2023. С. 22–26.
4. Топ-10: Бренди, які переходять на циркулярну економіку у 2023 році. Офіс сталих рішень. URL: <https://ukraine-oss.com/top-10-brand-yaki-perehodyat-na-czyrkulyarnu-ekonomiku-u-2023-roczii/>
5. Mostaghela R., Chirumalla K. Role of customers in circular business models. *Journal of Business Research*. 2021. Vol. 127. С.35–44.